

BETE ITZAZU HUTSUNEAK PARENTESIEN ARTEKOEN EGOKIENA AUKERATUZ:

OspitaleAK salatu egin behar du zakur baten hozkada, nahiz eta honek bere jabeari egindakoa izan

Ospitale**KO** larrialdi-zerbitzu**RA** joan nintzen, etxeko neure txakurrak hozka eginda. Izan ere, haginka egin zidan, gizon **BATEK** lotu gabe zeraman beste zakur **BATENGANDIK** apartatzera joan nintzenean. Handik hilabete**RA**, epaitegi**KO** jakinarazpen**A** jaso nuen. Dei**A** zen: deklaratzera joateko; bestela, isun**A** jarriko zidatela, ez banuen horretarako arrazoi**RIK** alegatzen. Zilegi da beste pertsona edo entitate... **BATEK** nire baimen**IK** gabe salaketa jartzea?

Zilegi ez ezik, betebehar**RA** ere bada edozein hiritarrentzat delitu**A** salatzea eta justiziari laguntzea. Hala ikusi ohi du gure zuzenbideak: Kaltetuaren edo horren ordezkaria ez den norbaiten salaketa**K** prozesu penal**A** abiaraz dezake. Baina delitu publikoak bakarrik zigor daitezke kaltetuak berak salatu gabe. Delitu pribatu eta erdi-publikoengatik zigortzeko, berriz, kaltetutako partikularrak jarri behar du salaketa (**Ø**). Delitu pribatuak kalumniak eta irainak dira. Eta delitu erdi-publikoak dira sexu-eraso, -jazarpen eta -abusuak, sekretuak azaldu edo jakinaraztea, funtzionarioen, agintarien edo agintaritzako agenteen aurkako kalumniak eta irainak, familia abandonatzea, zuhurgabekeriaz eragindako kalteak, eta jabetza intelektual eta industrialaren aurkako delituak, eta kontsumitzaileen aurkakoak. Azkenik, delitu publikoak daude, hau da, edozeinek salatu ditzakeenak. Kode Penalak jasotako gainerakoak dira; besteak beste, zakur**RAK** hozka egitea.

Aurrekoa kontuan izanda, ospitale**AK** bere egitekoa betetzen du lesioen berri (**Ø**) epaitegiari ematean; izan ere, delitu**AREN** ondorio (**Ø**) izan daitezke lesioak eta delitu horren biktima ospitalean tratatutako pertsona. Horregatik, epaitegiak dei**A** bidaltzen dio biktimari, honek ekintza legalak hasi nahiko balitu. Kasu honetan, ordeza, nahikoa du ez salatzearekin. Ez baitu, noski, bere buruaren aurka egingo.

Bidaia (Ø) egiteko aholkuak

Ez da ona hamaika gauzarekin kezkatuta ibiltzea, are gutxiago oporretan. Baina, ezusteko ezatseginik izan nahi ez badugu, zenbait **gauza** (Ø) kontuan hartzea komeni da.

Bidaiaren kontratua ondo irakurri, bertan zein **zerbitzu** (Ø) sartzen diren zehatz-mehatz jakiteko. Kontratuaren baldintzak betetzen ez badira, **kalte-ordainA** jasotzeko **eskubideA** du bezeroak.

Batzuetan, hotelek behar baino toki gehiago saltzen dituzte, eta, ondorioz, zenbait **bezero** (Ø) leku**RIK** gabe geratzen dira. Horrelakorik ez gertatzeko, onena da diruaren **zati BAT** aurreratzea eta erreserba ziurtatzea.

Antzeko **arazoA** dago hegazkin konpainien 'overbooking' ezagunarekin; hau da, **txartel** (Ø) gehiegi saltzen dute. Kasu horretan, konpainiak **kalte-ordainA** eman behar du.

ApartamentuA alokatuz gero, kontratua sinatu eta **kopia** (Ø) gorde behar da, **arazoRIK** balego **erreklamazioA** egin ahal izateko. Argia, ura eta antzeko **zerbitzuAK** alokairuaren prezioan sartzen dira. Horrez gain, bezeroak apartamentuen azpiegiturak (igerilekuak...) erabiltzeko **aukera** (Ø) izan behar du.

Kanpinek ere gutxieneko **baldintza BATZUK** bete behar dituzte: **eremuA** itxita egotea, ura, dutxak, argia, botikina... Bestalde, prezioek ikusgai egon behar dute kanpoaldean.

EkipajeA galdu edo hondatzen bada, berehala jakinarazi behar zaio hegazkin konpainiari, **kalte-ordainA** jaso ahal izateko.

Jatetxeetan adi egon behar da jakien egoerarekin, toxikazio **arriskuA** saihesteko.

Jatetxe guztiek eguneko gutxienez **menu BAT** eskaini behar dute, eta prezioak ikusgai izan behar dituzte bai barruan eta bai kanpoaldean. Jatetxe, ostatu, kanpin eta abarretan erreklamazio **orriAK** izan behar dituzte bezeroen eskura.

Afrika, Asia eta Hego Amerikako zenbait **herrialdeTARA** joan baino lehen, **txertoAK** hartu behar dira, hainbat **gaixotasun** (Ø) saihesteko. Hepatitisa, paludismoa, sukar horia... dira txertoen bidez ekidin daitezkeen gaixotasunetako batzuk. **Bidaia** (Ø) egin baino sei hilabete lehenago informazio eske joatea da onena, hartu beharreko txertoen **berri** (Ø) izateko.

Gaztezulo

Bikiniaren iraultza

1946ko uztailaren 5ean, Jacques Heim eta Louis Reard arropa diseinatzaile frantziarrek emakumeentzako bainu jantzi **berriA** aurkeztu zuten Parisen. Bainu jantziak, sasoi hartan modan zeudenek ez bezala, bi zati zituen eta ageriago uzten zuen emakumearen gorputza. **Egun BATZUK** lehenago EEBBek bonba atomiko **saioAK** egin zituzten Marshall irletako batean, Bikini-n alegia, eta jantziak saio nuklearrek suntsitutako uharte horren izena hartu zuen.

Bikiniak **iraultza** (Ø) ekarri zuen. Batetik, hondartzara jantzi erosoago eta **txikiagoAREKIN** joateko **aukera** (Ø) eman zien emakumeei eta, nolabait, **bideA** erraztu zien tanga-ri eta top less-ari. Bestetik, askoren haserrea piztu zuen hasieran, bikini moralaren kontrakotzat jo baitzuten; mundu osoko hainbat **igerilekuTAN** bikini janzteak debekatuta egon zen urte luzez, eta EEBBetan ez zen 1965era arte onartu. Urteen poderioz, ordea, emakumeek harrera **onA** egin zioten bikiniari.

Emakumeentzako bainu jantziak asko aldatu dira historian. XIX. mendera arte ez zen bainu **jantziRIK** erabiltzen eta, hortaz, gizonezkoak eta emakumezkoak ohiko **arropa JANTZITA** edo larrugorritan bainatzen ziren (zenbait emakume kartzelara joan ziren itsasoan edo **ibai...** (-an, batean) gizonezkoekin biluzik bainatzeagatik). XIX. mende bukaeran lehenengo bainu **jantziA** kaleratu zen: bi zati zituen eta emakumearen gorputz osoa estaltzen zuen. 1920ko hamarkadan, aldiz, emakumeek gizonen **ereduARI** heldu eta zati bakarreko bainu **jantziA** erabiltzen hasi ziren. Orduz geroztik, diseinatzaileek gero eta jantzi **txikiagoAK** egin dituzte. Bikinia 60ko eta 70ko hamarkadetan zabaldu zen eta 80ko hamarkadan lehendabiziko tangak ikusten hasi ziren Europan, Brasildik ekarriak.

Mutilen bainu jantziak ere asko aldatu dira. XX. mende hasieran gizonen gorputz osoko bainu **jantziA** erabiltzen zuten. Hala ere, 40ko hamarkadarako short zabalak jaun eta **jabe** (Ø) ziren. 60ko eta 70ko hamarkadan, ordea, slip estu eta **elastikoA** modan jarri zen, baina atzera, 80ko hamarkadan, bainu jantzi **zabalaA** itzuli zen, lehengoa baino zabalagoa eta luzeagoa, eta kolore **bizikoA**. Azken urteotan, modak diotenari erreparatuz gero, bainu jantzi estu eta **txikiRA** bueltatu garela dirudi.

Gaztezulo

ZUZEN ITZAZU TESTU HONETAKO AKATSAK (-a, -ak, bat, batzuk, -rik...):**Etorkizuneko ordainketa sistema posiblea**

Applied Digital Solutions enpresa estatubatuar**RAK** ordainketa modu tradizionalak gainditu nahi ditu, hala nola, eskudiruzko ordainketa edota kreditu txartela**REN** bidezko ordainketa. Horretarako, bitarteko iraultzaile**A** asmatu du enpresak: larruazal azpian ezarritako mikrotxip batek informazio pertsonala eta kreditu txartelek duten informazioa gordeko ditu.

Larruazalpeko mikrotxip bidezko sistema honek VeriChip dauka izena. Hasiera batean, ordainketa sistema berri baten oinarri bada ere, edozein motatako informazioa garraiatu dezake; esaterako, erabiltzailearen historial mediko**A** ere bildu dezake.

Proiektuaren webgunean informazio ugari biltzen da. Larruazalaren azpian kokatuta dagoen mikrotxipa "lo" egongo da irakurgailu batek "esnatzen" duen arte. Irakurgailua irriti uhin **EN** bidez ibiltzen da, frekuentzia oso baxu**A** erabiliz. Irriti uhin horiei erantzuten die mikrotxipak.

Applied Digital Solutions enpresak jarri du dagoeneko salgai bere produktua. VeriChip-ak 200 dolar balio ditu eta arroz ale**AREN** tamaina dauka. Mikrotxipa (Ø) bere gorputzean ezarri nahi duenak, 200 dolar horiez gain, mediku asistentzi**A** eta datu basearen mantenimendu**A** (10 dolar) ordaindu beharko ditu. Lehenengo 10.000 bezeroek 50 dolarreko deskontu**A** izango dute.

Bere aplikazioa eremu ugartara hedatu daiteke: pertsonak, autoak, zapatak, bankuko billeteak... Halere, irriti uhin bidezko mikrotxip honen inguruan, ez dago oraindik inolako legedia bereziturik. Gainera, Kontsumitzaileen Elkarrekin ez dute orain arte iritzi**RIK** plazaratu.

Eskubide zibilen defendatzaileek, berriz, mesfidantza azaldu dute. Mikrotxiparen erabilera oker**RAK** ekar litzakeen eskubide urraketek kezkatzen dituzte. Izan ere, Kontsumitzaileen pribatutasuna kolokan egon daiteke.

Beraz, polemika eta eztabaida hortxe dago. Esaterako, zer gertatuko litzateke enpresa batean lana egiteko larruazalpeko txip**A** ezinbesteko baldintza (Ø) balitz?

Elhuyar